

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 00

F: 01 369 78 32

E: gp.mddsz@gov.si

www.mddsz.gov.si

DRŽAVNI SVET REPUBLIKE SLOVENIJE

gp@ds-rs.si

Številka: 0010-167/2017/2

Datum: 14. 11. 2017

Zadeva: Odgovor na sklep Državnega sveta Republike Slovenije v zvezi z določitvijo najnižjega zneska invalidske pokojnine v višini 500 evrov ne glede na dopolnjeno pokojninsko dobo

Spoštovani,

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) je v preučitev ter odgovor prejelo sklep Državnega sveta Republike Slovenije (v nadaljevanju Državni svet RS) o obravnavi pobude državnega svetnika Tomaža Horvata, mag. prava, ter podpori Državnega sveta RS tej pobudi. Državni svetnik je podal pobudo za spremembo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD, 102/15, 23/17 in 40/17, v nadaljevanju ZPIZ-2) na način, ki bo določal, da najnižji znesek invalidske pokojnine znaša 500 evrov, ne glede na dopolnjeno pokojninsko dobo z obrazložitvijo, da se zavarovanci invalidsko upokojujejo zaradi zdravstvenih razlogov, zaradi katerih ne morejo delati naprej. Iz letnih poročil Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije je razvidno, da se invalidski upokojeanci upokojujejo s krajšo pokojninsko dobo od 40 let, poleg tega pa je povprečna invalidska pokojnina v mesecu januarju 2017 znašala okoli 480 evrov, kar je za kar 120 evrov manj od povprečne starostne pokojnine. Ob vsem zapisanem Državni svet RS meni, da bi bilo potrebno premisliti o dodatnih ukrepih, ki bi tudi tistim prejemnikom invalidske pokojnine, ki ne izpolnjujejo pogoja pokojninske dobe brez dokupa po ZPIZ-2 zagotovil najnižjo invalidsko pokojnino v višini 500 evrov, še zlasti zato, ker posamezniki uveljavljajo invalidsko pokojnino zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati (bolezni in poškodbe) in zaradi katerih so v primerjavi z ostalimi zavarovanci že v osnovi v manj ugodnem položaju.

Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 23/17, v nadaljevanju ZPIZ-2C), ki je začel veljati s 1. 10. 2017, je uvedel nov institut zagotovljene najnižje starostne ali invalidske pokojnine v višini 500 evrov. Ta višina pokojnine se je upokojevcem prvič izplačala za mesec oktober, torej pri izplačilu pokojnine v mesecu oktobru.

Novi tretji odstavek 39. člena ZPIZ-2 določa, da je zavarovancu (moškemu in ženski), ki je pridobil pravico do starostne ali invalidske pokojnine po določbah tega zakona in je dopolnil

pokojninsko dobo v enaki višini, kot je predpisana višina pokojninske dobe brez dokupa za pridobitev pravice do starostne pokojnine pri najnižji starosti, zagotovljena pokojnina v višini 500 eurov. Prehodne določbe ZPIZ-2C določajo, da bodo tudi nekateri upokojenci prejeli zagotovljeno višino pokojnin. 4. člen ZPIZ-2C določa, da se uživalcem, ki so uveljavili pravico do starostne ali invalidske pokojnine po predhodno veljavnih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in so dopolnili pogoj pokojninske dobe, kot je bil po takrat veljavnem predpisu predpisan za pridobitev pravice do starostne pokojnine pri najnižji starosti ali brez pogoja starosti, če ta ni bil predpisan, zagotavlja najnižja pokojnina iz tretjega odstavka 39. člena zakona, brez izdaje posamičnega akta. Tudi uživalcem pokojnin, ki so se upokojili po predhodno veljavnih predpisih, se bo tako izplačevala zagotovljena višina pokojnine, če za to izpolnjujejo pogoje.

Urejeno je zagotavljanje najnižje pokojnine tako prejemnikom starostne pokojnine, **kot tudi prejemnikom invalidske pokojnine**, pri čemer je za obe kategoriji določeno enako dolgo obdobje dopolnjene pokojninske dobe, ki se zahteva za izplačevanje najnižje pokojnine. Ob tem poudarjamo, da se za izplačilo zagotovljene starostne ali invalidske pokojnine zahteva predpisana dolžina pokojninske dobe in ne pokojninske dobe brez dokupa, kot navaja obrazložitev sklepa Državnega sveta RS. Pri ugotavljanju pogoja pokojninske dobe v primeru invalidskih upokojencev, se upošteva tudi prišteta pokojninska doba za odmero pravic na podlagi invalidnosti, ki jo urejata ZPIZ-1 in ZPIZ-2.

Namen prištete dobe je v zagotavljanju socialne varnosti ter ureditev določanja višine invalidske pokojnine na način, ki poleg dejansko dosežene pokojninske dobe pri njeni odmeri upošteva tudi neko fiktivno obdobje, in sicer iz razloga, ker zaradi nastopa delovne invalidnosti zavarovanci niso več zmožni aktivno sodelovati na trgu in biti vključeni v zavarovanje ter na ta način pridobivati pokojninske dobe. Zakon torej vzpostavlja fikcijo pokojninske dobe, ki se upošteva zavarovancu pri odmeri pravic na podlagi invalidnosti. Temeljni namen je torej s fikcijo vzpostaviti pokojninsko dobo, za katero se predpostavlja, da bi jo zavarovanec še pridobil, če pri njem ne bi nastala invalidnost in s tem, ob upoštevanju da gre tako za sistem pokojninskega kot tudi sistem invalidskega zavarovanja, zagotoviti primerljivo ali pa vsaj ustrezno višino invalidske pokojnine, torej socialno varnost tistim zavarovancem, ki zaradi nastopa zavarovalnega rizika invalidnosti, sami zanj več ne zmorejo poskrbeti.

Smiselno enak namen se je po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 12/92, v nadaljevanju ZPIZ) zagotavljal z dodatkom na invalidnost, zaradi česar se iz razloga enakega obravnavanja, na smiselno enak način pri ugotavljanju upravičenosti do izplačevanja najnižje zagotovljene invalidske pokojnine upošteva tudi dodatek na invalidnost po ZPIZ. Tudi ta se je namreč odmerjal v odstotku od pokojnine in je bil odvisen od zavarovančeve starosti ob nastanku invalidnosti ter od razmerja med delovnimi leti in zavarovančevo pokojninsko dobo.

Temeljni namen ZPIZ-2C je v zagotovitvi socialne varnosti prejemnikom starostne in invalidske pokojnine, ki so dopolnili »polno« pokojninsko dobo vsaj v primerljivi višini kot znaša cenzus za pridobitev varstvenega dodatka. Posameznikom, ki so dopolnili "polno" pokojninsko dobo, torej dobo, ki je določena ali je bila določena za upokojitev pri najnižji starosti, se po tem zakonu zagotavlja najnižja pokojnina v primeru, ko njihova starostna ali invalidska pokojnina, odmerjena od pokojninske osnove (tudi če je bila odmerjena od najnižje pokojninske osnove) in glede na dopolnjeno pokojninsko dobo, ne dosega v zakonu določenega zneska.

Namen sprejetih sprememb in zagotovljene višine pokojnine je bil, da se posameznikom, ki so se po vsakokratno veljavni zakonodaji **upokojili s "polno pokojninsko dobo"** zagotovi

najnižja pokojnina v višini primerljivi višini cenzusa za dodelitev varstvenega dodatka v skladu z veljavno socialno zakonodajo. Iz razloga neposeganja v sam sistem odmere pokojnine, se je določila najnižja zagotovljena pokojnina zgolj za tiste, ki so dopolnili "polno pokojninsko dobo" po vsakokratno veljavni zakonodaji.

Poudarjamo, da se invalidskim upokojencem pri ugotavljanju upravičenosti do tega minimuma upošteva tudi prišteta doba na podlagi invalidnosti, ki je fiktivna doba, ki nadomešča dobo, ki jo posameznik ni mogel doseči, ker je pri njem nastala invalidnost. Torej dejstvo, da gre za invalidske pokojnine ter da posamezniki iz tega razloga niso mogli nadaljevati z delom je bilo upoštevano tudi pri tej spremembi.

Ureditev, na podlagi katere bi bili do take višine pokojnine neodvisno od dopolnjene pokojninske dobe upravičeni vsi invalidski upokojenci z vidika pokojninskega in invalidskega zavarovanja ni ustrezna, saj bi v tem primeru upravičeni vsi invalidski upokojenci, katerih invalidska pokojnina bi bila nižja od 500 eurov, neodvisno od tega, koliko časa so bili dejansko zavarovani in vključeni v sistem (ne glede na to ali je nekdo plačeval prispevke 1 leto ali pa 39 let bi bil tako upravičen do zagotovljene višine invalidske pokojnine v višini 500 eurov), kar je v nasprotju z zavarovalnim načelom, ki je bistven element tega sistema, ki sicer lahko vsebuje tudi nekatere elemente solidarnosti, vendar pa le-ti ne smejo biti prevladujoči.

Načelo solidarnosti, ki je v sistemu socialnega zavarovanja tudi vsebovano, je v primeru invalidskih pokojnin pri odmeri pokojnine že tako večja, kot pa pri drugih pravicah iz pokojninskega in invalidskega sistema, saj se pri sami višini poleg dejanske pokojninske dobe pri odmeri upošteva tudi prišteta doba na podlagi invalidnosti, ravno tako se invalidske pokojnine odmerijo od najnižje pokojninske osnove v primeru, da je dejanska zavarovalna osnova zavarovanca nižja.

Ne gre spregledati, da je pokojninski in invalidski sistem zavarovalni sistem, zato morajo biti pravice priznane na podlagi minulega dela ter ob upoštevanju višine ter predhodnega plačila prispevkov. Opozarjamo, da so solidarnostni elementi v primeru invalidskih pokojnin že tako poudarjeni (odmera pokojnine od najnižje pokojninske osnove, odmera z upoštevanjem prištete doba), poleg tega pa se v čas "polne pokojninske dobe" pri ugotavljanju upravičenosti do zagotovljene višine pokojnine, šteje tudi prišteta doba za odmero pravic na podlagi invalidnosti, v kateri dejansko niso delali in tudi prispevki posledično niso bili plačani. Pravice se iz tega sistema pridobivajo na podlagi predhodnega dela in plačila prispevkov, zato morajo biti tudi višine samih priznanih pravic priznane ter povezane s samo višino plačanih prispevkov.

Ne glede na vse pa ob koncu pojasnujemo, da je poleg sistema socialnega zavarovanja v Republiki Sloveniji oblikovan tudi sistem socialne varnosti, v okviru katerega so posamezniki ali družine lahko upravičeni do določenih sredstev, če so se brez lastne krivde znašli v socialni stiski.

S spoštovanjem.

Dr. Anja KOPAČ MRAK
MINISTRICA,